

## Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1934 kl. 3 e. m

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9 i  
anledning av väckt motion angående förbättrande av  
landskommunernas räkenskapsväsen.*

I en inom första kammaren väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion nr 196 hava herrar Karl Emil Johanson och Fritiof Gustafson hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till anordningar i syfte att förbättra landskommunernas räkenskapsväsen. *Motionen.*

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen, vilken jämväl innefattar åtskilliga uppslag i motionärernas syfte.

Över motionen — vilken är av samma lydelse som en inom andra kammaren väckt motion nr 369, hänvisad till dess femte tillfälliga utskott — har i vederbörlig ordning inhämtats yttrande från *Riksräkenskapsverket*, varjämte utskottet från *Svenska landskommunernas förbund* mottagit en skrivelse i frågan jämte inom förbundet utarbetade formulär för olika slag av kommunal bokföring och promemorior rörande kommunal medelsförvaltning m. m. Berörda båda yttranden äro till innehållet likalydande med de vid nyssnämnda utskotts utlåtande nr 6 fogade bilagor, till vilka utskottet förty får hänvisa. *Yttranden.*

Lagstiftningen om den kommunala självstyrelsen på landet har blott i ringa mån reglerat kommunernas räkenskapsväsen. Den inskränkte sig i 1862 års förordning om kommunalstyrelse på landet i stort sett till föreskriften i § 51, att ordföranden ansvarade för räkenskapernas ordentliga förande. 1930 års lag om kommunalstyrelse på landet innehåller, förutom motsvarande föreskrift i sin § 56, ett likaledes i allmänna ordalag hållet stadgande om skyldighet för kommunalnämnden att i enlighet med givna föreskrifter föra kommunens räkenskaper och avsluta dem för kalenderår. Genom stadgande i sistnämnda lag och det tillägg, som givits genom lag den 5 juni 1931, ha kommunalfullmäktige erhållit vidgad befogenhet beträffande kommunens medelsförvaltning, då i 44 § 3 mom. föreskrivits, att fullmäktige äga bestämma, att den medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnden samt andra nämnder och styrelser i kommunen, må handhavas i annan ordning än som eljest är föreskrivet. Någon meningskiljaktighet torde icke råda därom, att till medelsförvaltningen även är att hänföra räkenskapernas förande. *Historik.*

Försök ha dock icke saknats att åvägabringa en mera i detalj gående lagstiftning om ordnande av landskommunernas räkenskapsväsen. Sålunda hemställde redan 1913 års riksdag hos Kungl. Maj:t om utredning, »huruvida och i vilken utsträckning normerande bestämmelser från statens sida borde utfärdas till ledning för bokföringen av kommunernas räkenskaper». varjämte de av riksdagen år 1926 bestämda villkoren för understöd av skatteutjämningsmedel innefatta att kommun för att komma i åtnjutande av bidrag skall hava av Kungl. Maj:t godkända räkenskaper.

Att emellertid direkta åtgärder för hithörande frågors enhetliga ordnande på lagstiftningens väg hittills uteblivit torde sammanhånga med de förhoppningar man länge hyst om att en bättre bokföring av mera enhetlig art skulle låta sig genomföras på frivillighetens och exemplets väg. Sålunda hänvisade redan Statistiska centralbyrån i sitt yttrande i samband med riksdagens ovanberörda hemställan till de nya, efter enhetliga grunder upprättade formulären för de räkenskapssammandrag, som primärkommunerna årligen skola avgiva för den kommunala finansstatistiken. »Det kan nämligen», framhöll centralbyrån, »förväntas, att, om formulären vinna fastställelse, kommunerna skola till underlättande av arbetet med räkenskapssammandragens uppgörande, småningom anordna såväl statuppställningen som bokföringen i övrigt i huvudsaklig anslutning till formulären och deras anvisningar. Och även om härför andra åtgärder kunna finnas önskvärda, torde därmed lämpligen böra anstå, till dess erfarenhet vunnits om de föreslagna formulärens verkningar.»

Frågan har sedermera varit under överbägande hos såväl Svenska stadsförbundet som Landskommunernas förbund, vilka båda länge avstyrkte en lagstiftning på området under hänvisning till att förhoppningar torde finnas om att genom kommunalförbundens medverkan bättre bokföring skulle komma till stånd på frivillighetens väg. Det må även framhållas, att såväl Svenska stadsförbundet som Landskommunernas förbund tagit under utredning frågan om möjligheterna att överhuvudtaget kunna åstadkomma ett system för kommunernas bokföring, som kan komma till allmän användning, för att det må kunna konstateras, om ett sådant system kan frivilligt införas i kommunerna.

Anledningarna till att denna fråga med åren blivit alltmer aktuell äro flera. — De många förskingringarna av kommunala medel, som på senare åren förekommit och som till stor del på grund av bristfällig bokföring och otillfredsställande kontroll kunnat fortgå längre tider, äro givetvis en av anledningarna. En annan orsak får anses ligga i statens intresse av kontroll över de statsbidrag, som gå till kommunerna. Det får även anses vara av intresse för statistiken över kommunernas finanser att så långt möjligt kommunernas räkenskaper vila på likformiga grunder, och slutligen är det givetvis till fördel, att ett väl överarbetat, på praktisk erfarenhet grundat system kommer till allmän användning.

Utskottet vill även fästa uppmärksamheten på att under senare år såväl det statliga som vissa grenar av det kommunala budget- och räkenskapsväsendet varit föremål för utredning. Vad angår statsbudgeten, hava sålunda statskontoret och riksräkenskapsverket efter anbefallning av Kungl. Maj:t verkställt utredning samt i ett den 1 september 1933 dagtecknat första utlåtande framlagt förslag till ändrad uppställning av riksstatens utgiftssida, vilken fråga därefter i en den 9 mars 1934 avlåten proposition underställts riksdagens prövning. För landstingens vidkommande har Svenska landstingsförbundets bokföringskommitté i ett den 14 oktober 1933 dagtecknat betänkande framlagt förslag angående enhetligt budget- och räkenskapsväsen, vilket förslag för närvarande är föremål för övervägande inom landstingsförbundet. För enhetligt ordnande av städernas budget- och räkenskapsväsen har utredning verkställts av en av Svenska stadsförbundet tillsatt kommitté, som i betänkande den 10 januari 1930 framlagt förslag i ämnet, vilket förslag sedermera vunnit tillämpning i ett flertal av landets städer. Beträffande slutligen landskommunerna har, som ovan antytts, ett flerårigt utredningsarbete pågått inom Svenska landskommunernas förbund. På samtliga angivna områden hava reformsträvandena i första hand åsyftat just att vinna ökad överskådlighet och enhetlighet i fråga om budgetuppställning samt inkomst- och utgiftsredovisning. I fråga om de resultat, vartill dessa arbeten hittills hunnit på förevarande område, får utskottet hänvisa till ovan omförmälda yttranden.

För egen del får utskottet anföra följande:

*Utskottet.*

Med motionärerna delar utskottet uppfattningen, att ett rationellt ordnat bokförings- och räkenskapsväsen i den kommunala förvaltningen är av utomordentlig betydelse, såväl för kommunerna själva och deras skattedragande medlemmar som ock för landet i sin helhet med hänsyn till de avsevärda statsbidrag, som för närvarande utgå till uppehållande av skilda grenar av kommunernas verksamhet. En förbättring torde visserligen hava inträtt, sedan frågan senast varit föremål för riksdagens prövning, icke minst med den nya kommunallagstiftningens stadganden rörande revisionsväsendet. Att emellertid icke målet är vunnet därmed, finner utskottet de omfattande förskingringarna av anförtrodda medel utgöra ett allvarligt vittnesbörd om. Ännu återstår säkerligen mångt och mycket att fullkomna, innan det kommunala räkenskapsväsendet kan sägas hava blivit rationellt ordnat. En viktig förutsättning härför synes vara genomförandet av ett enhetligt, överskådligt och lätt användbart bokföringssystem, som möjliggör en både sakligt och siffermässigt grundlig kontroll. Vissa uppslag hava av motionärerna själva angivits, andra åter hava framlagts uti de ovan omförmälda utlåtandena. Jämväl ytterligare synpunkter på bokföringsväsendet och kontrollen kräva, om ock ur annan synpunkt, beaktande, såsom den omfattande och mången gång komplicerade finansstatistikens krav samt frågan om ra

tionellt ordnad garanti för medel, som omhänderhavas för kommuners räkning. De synnerligen skiftande förhållandena inom olika kommuner ävensom nödig hänsyn till den självstyrelse, som gällande lag tillförsäkrat dessa, göra realiserandet av motionärernas önskemål till en ömtålig uppgift. En allsidig och grundlig utredning av målsmän för kommunernas och statens intressen samt personer, förtrogna med kommunalförvaltning och räkenskapsväsen i allmänhet, synes därför under alla omständigheter böra föregå vidare åtgärder i denna betydelsefulla fråga.

Utskottet vill dock understryka ej mindre att frågan om det kommunala räkenskapsväsendets ordnande förvisso icke är av vikt endast i fråga om landskommunerna, än även att — liksom fallet varit då det gällt förbättringar inom andra områden av kommunalt räkenskapsväsen — särskild hänsyn vid en dylik utredning bör tagas till de sedan flera år påbörjade strävandena i denna riktning inom kommunernas gemensamma, på frivillighetens väg bildade organ. Utskottet vill emellertid ingalunda överskatta de resultat, som förväntas stå att vinna genom en lagstiftning på förevarande område, i vad det gäller bekämpandet av uppsåtligt brottsliga förehavanden.

Då emellertid riksdagens andra kammare givit sin anslutning till de önskemål på en utredning om förbättring av landskommunernas räkenskapsväsen, som framförts i en motion av enahanda räckvidd som den nu förevarande, vill utskottet för sin del icke motsätta sig det genom dessa väckta yrkandet på en hemställan hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag till anordningar i syfte att förbättra landskommunernas räkenskapsväsen, utan får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 17 maj 1934.

Å utskottets vägnar:

O. A. NORDBORG.

---

Närvarande: herrar Nordborg, Berling, Rydberg, John Björck, Anton Pettersson och Arvedson.

---